
MARIA MARGARIDA BASSOLS I PUIG

**APORTACIONS DE LA
PRAGMÀTICA
A L'ANÀLISI DEL
DISCURS**

ANTECEDENTS

L'aspecte gramatical de les llengües preocupà els nostres avantpassats del segle XIX pel fet de ser elles les definidores de les literatures i nacionalitats emergents. Però aquesta perspectiva, que fou molt útil als estudis diacrònics del moment, amagà la naturalesa instrumental i funcional del llenguatge. Foren necessàries les aportacions teòriques de F. de Saussure (1916) i B. Malinowsky (1923) per posar en relleu el caràcter polivalent i instrumental del llenguatge. Les idees de Saussure perquè situaren el signe lingüístic enmig de molts d'altres de diferent naturalesa i en focalitzaren l'aspecte social i de convenció. I les observacions de Malinowsky perquè des del món de l'antropologia defensaren l'observació de la llengua viva, mostrant-nos-en l'operativitat social. Malinowsky posà de manifest que cada operació lingüística encaixa una finalitat, i està, per tant, orientada cap a uns objectius.

El 1929 els lingüistes que s'aplegaren sota el nom de l'Escola de Praga elaboraren el manifest programàtic de l'Estructuralisme amb la intenció d'ampliar el nucli teòric saussurià. En la seva primera tesi consideraren que la llengua és un sistema funcional, i que la seva funcionalitat ve determinada per la intenció del parlant. És fàcil deduir d'aquest plantejament inicial que la llengua que els interessava era la del moment perquè era l'única que permetia una experiència directa.

Tot i l'empenta que duia el Positivisme Lògic de Russell i Whitehead, on el llenguatge conservava únicament una funció referencial, Bühler (1934) i Jakobson (1963) insistiren en la seva polifuncionalitat. El primer oferí un petit ventall de finalitats que l'home podia assolir amb la seva llengua, situat ja en un enfocament comunicatiu: simbòlica, conativa i emotiva. Jakobson hi afegí la poètica, la fàtica i la metalingüística. El llenguatge, amb ells, abandona el seu caràcter estrictament representacional i se'ns mostra polivalent i polifuncional, al servei dels més variats interessos dels usuaris.

El Wittgenstein de les *Investigacions filosòfiques* (1953) reprenqué aquest enfocament i concretà totes les activitats que podem fer quan parlem, allò que ell anomenà *Jocs del llenguatge*: manar, explicar acudits, informar, narrar, fer teatre, endevinar, seduir, solucionar problemes de càlcul, traduir, demanar, agrair, renegar, saludar, pregar...

Cada joc de llenguatge presenta unes regles de funcionament, i cada un de nosaltres les anem aprenent tot usant-les. El significat de cada mot se'ns perfila amb la pràctica diària, amb el seu ús divers en contextos diferents.

Arribem, doncs, al punt en el qual els estudiosos del llenguatge prenen consciència del fet que l'activitat verbal és, abans que cap altra cosa, una acció humana, una entre tota una munió; però que és molt més interessant que les altres perquè les acompanya gairebé totes. És omnipresent, va associada a tota mena de treballs intel·lectuals, al diàleg i al monòleg interior, als processos d'aprenentatge, i a qualsevol tipus de relació interpersonal.

Sorgeixen, un xic més tard, els estudis sobre els Actes de Parla, d'Austin (1962) i Searle (1969). A Oxford, cap als anys cinquanta, el professor Austin enceta la seva teoria tot puntualitzant: *Les paraules que usem a diari són eines de les quals ens servim per fer diverses coses*. En cada acte de locució no tan sols diem quelcom, sinó que, el que és més important, fem alguna cosa més: ordenem, ens excusem, prometem, informem...

Arribats en aquest punt, el fet d'incloure el llenguatge entre les altres activitats de l'ésser humà fa que necessàriament hàgim de projectar-lo sobre un fons etnogràfic de cultura general, de manera que llengua, societat i cultura quedin relacionades inexorablement. Des d'aquest convenciment han treballat els etnògrafs de la comunicació, amb Hymes (1964) al capdavant.

L'ANÀLISI DEL DISCURS

Aquest, com d'altres termes que delimiten l'estudi del llenguatge, és una manera d'estudiar-lo més que no pas un sistema teòric. Com a tècnica, doncs, té una perspectiva molt semblant a la dels estudis pragmàtics.

Ambdós sorgeixen del convenciment que el llenguatge és un procés, una actuació, més que no pas un sistema. Ambdós són fruit de la focalització de la funció comunicativa del llenguatge ordinari i per tant s'orienten cap a l'anàlisi de la llengua en funcionament *-in use-*. «Tant l'anàlisi del discurs com la pragmàtica estudien allò que fa la gent quan usa el llenguatge, i justifiquen les característiques lingüístiques del discurs en tant que mitjans usats en allò que estem fent». (Brown & Yule, 1983, 26). En lloc de formular regles sistemàtiques es preocupen de les regularitats de l'activitat verbal, ja que treballen amb fenòmens de naturalesa no categorial, i les descriuen.

Alguns analistes del discurs creuen que no poden fer una descripció de les formes lingüístiques que sigui independent dels propòsits o intencions que aquestes tenen. I els propòsits i intencions motiven molts dels treballs dels seguidors de la pragmàtica. A més, com que les formes lingüístiques estan immerses en un context situacional que encamina el parlant cap a un determinat discurs, Rigau (1981, 235) assegura que «... a l'hora d'establir una tipologia dels discursos caldrà recórrer als factors pragmàtics, bé que, a parer nostre sense la insistència amb què ho propugnen alguns partidaris de la gramàtica oracional». I ací creiem nosaltres que hi ha el punt cabdal de la relació entre la pragmàtica i l'anàlisi del discurs, en les qüestions següents: ¿quin és el paper exacte, el pes específic que la pragmàtica té o hauria de tenir dins de l'anàlisi del discurs?, ¿els estudis pragmàtics se circumscriuen al funcionament del discurs?

Mirem dues opinions un pèl contraposades però que poden donar-nos una idea de com podem enfocar les respostes.

Per un costat Rigau (1981, 24) afirma, des de l'anàlisi del discurs –i concretament de la gramàtica del discurs–: «Nosaltres discrepem de tota concepció del text o del discurs definida per criteris exclusivament socio-comunicatius. El discurs o text ha de ser considerat objecte d'estudi de la lingüística, al marge que pugui ser estudiat per la teoria de l'activitat comunicativa o lingüística pragmàtica». Tot i que molts autors estudien el discurs per comprendre la comunicació humana, l'autora afegeix: «A nosaltres, en canvi, ens mena a l'estudi del discurs l'aspiració d'explicar més satisfactoriament els fenòmens lingüístics. Són, doncs, dos enfocaments diferents tot i que puguin ser molts els punts de confluència».

Hi haurà, doncs, autors que usaran tot allò que els ofereixi un enfocament comunicatiu amb la idea última d'explicar tan sols els elements lingüístics inclosos en el discurs. D'altres, en canvi, s'acostaran a l'acte comunicatiu amb la intenció d'esbrinar-ne el funcionament i la relació entre els elements lingüístics i el context sociocultural dels interlocutors.

La pragmàtica, per exemple, en aquesta segona línia, es preocuparà de les formes lingüístiques que reflecteixen característiques del context –com els termes deíctics–, però amb la finalitat, sempre, d'explicar les intencions i els objectius que orienten els actes verbals.

Lozano i d'al. (1982, 247), des d'un enfocament més semiòtic, conclouen que «Avui... preval la concepció del discurs com una pràctica entre d'altres i la preferència analítica no pel que diu el discurs (manifestament o latent) sinó pel que fa, o més aviat pel que fa en dir». Declaren, per tant, l'existència d'un interès general per l'activitat lingüística, indestriable en qualsevol cas de l'acte comunicatiu, i consegüentment pels Actes de Parla, nucli fonamental dels estudis pragmàtics.

LA PRAGMÀTICA

Hereva de totes les idees exposades sota el títol "antecedents", la pragmàtica sorgeix com la ciència que estudia les relacions existents entre els signes i els seus usuaris. El terme ja havia estat forjat per Morris (1938) quan féu la classificació de les disciplines que expliquen el llenguatge: la sintaxi, la semàntica, i la pragmàtica. Concreta ell mateix, uns anys més tard, la seva opinió sobre aquesta darrera tot afirmant que és «la part de la semiòtica que tracta de l'origen, usos i efectes dels signes en la conducta en què es fan presents» (1946, 241).

La pragmàtica és una conseqüència immediata de totes les aportacions que han conduït al convenciment que el llenguatge és una activitat humana i social. Se situa dins d'un enfocament comunicatiu, i té en la conversa el seu àmbit d'estudi paradigmàtic. Parteix del fet que en tot acte comunicatiu hom parla a algú per fer-li saber alguna cosa. Li interessa, per tant, l'observació de l'ús que els parlants fan de les seves produccions lingüístiques.

L'anàlisi pragmàtica suposarà la descripció de la manera com s'adapta la llengua als diferents contextos d'ús, com s'adequa el sistema lingüístic a la pràctica i com la mateixa estructura de la llengua queda afectada per les funcions del llenguatge.

En cada moment i davant de cada situació, el parlant controla un seguit de possibilitats i li cal escollir la més pertinent. La pragmàtica vol explicar els mecanismes que en justifiquen les tries. Si parlar és, d'alguna manera, escollir, podem esbrinar les regularitats que apareixen en l'ús de la llengua en determinats contextos i situacions.

Des de la pragmàtica, les proposicions esdevenen interessants perquè són utilitzades associades a uns contextos concrets. Per tant, ella es preocuparà (enfront de la sintaxi, que estudia les frases) de les "proferències" –frases contextualitzades–, ja que només podem analitzar els efectes dels actes verbals si ens interessem pels seus contextos.

En quina ocasió?
En quin moment?

Amb qui?

Amb quina finalitat?

ha dit això

Els termes del llenguatge adquireixen significat gràcies al fet de ser usats per un parlant que els carrega amb una intencionalitat en cada ocasió. Cada acció oral té una força associada, que fa que el seu usuari aconsegueixi o no l'objectiu que s'havia marcat en un primer moment.

Prenguem una frase com aquesta:

(1) No podré venir, hi haurà vaga d'autobusos

Jo, al dir-la, la puc carregar amb diferents *forces*, segons el context on estigui situada. Pot ser simplement informativa (explico a la Maria, que ve amb mi al cotxe, allò que em passa), o la puc fer actuar a tall d'excusa (per a un company que m'ha convidat al cinema), o fins i tot com si fos una invitació a l'acció (suposem que jo i la Maria demà hem de fer juntes una feina que no es pot ajornar, amb la meva intervenció l'encoratjo a fer-la sola). Tindrè èxit o no segons que aconsegueixi que el meu interlocutor se la prengui o no com jo vull, capti, en darrer terme, la *força il·locutiva* (en paraules de Searle) i l'avalui adequadament.

Hi haurà, per tant, preferències adequades i n'hi haurà que no ho seran pas, però sempre les hi considerarem, això sí, en funció de l'èxit a l'hora d'assolir un objectiu concret en un determinat context.

Per a Levinson (1983) la comunicació consisteix, precisament, en la intenció de l'emissor de causar en el receptor un pensament o una idea, precisament provocant que el receptor reconegui que l'emissor intenta causar aquest pensament o acció. No respondríem, per exemple, a una ordre adequadament si no érem capaços de reconèixer-la com a tal.

Intencions, creences i propòsits són elements que té en compte, qualsevol de nosaltres, a l'hora d'interpretar allò que li diuen.

per què m'ho ha dit això?

què deu voler realment?

per com diu això, sé que en realitat pensa allò

D'acord amb Wittgenstein, aprenem el significat d'una paraula després d'haver-la usada o sentida diverses vegades en els contextos apropiats. Ben aviat sabem com relligar els mots per fer frases cada dia noves. Però, a tots, ens cal anar molt més enllà. Qualsevol adult ha d'arribar a tenir una *competència pragmàtica*, és a dir, una capacitat per produir i interpretar enunciats en contextos determinats, per aparellar frases amb

---

situacions en les quals siguin apropiades, per transmetre el pensament propi i les opinions de manera que l'interlocutor se'l cregui, per vehicular adequadament les seves intencions. Només una pràctica reiterada fa que coneguem la manera com hem d'actuar per aconseguir allò que ens proposem; tan sols així localitzem la força pragmàtica del discurs que ens adrecen els nostres interlocutors i, ensems, carreguem el nostre amb la que volem.

OBJECTES D'ESTUDI DE LA PRAGMÀTICA

La pragmàtica se centra, sobretot, en l'anàlisi de tot allò que és comunicat sense ser dit, però a partir d'allò dit explícitament. Quantes vegades no haurem sentit que ens diuen

(2) Són les set!

I hem interpretat

(3) Afanya't que és tard!

Quan nosaltres ens plantegem de fer una proferència (una frase-en-un-context) per aconseguir un efecte sobre el nostre interlocutor, estructurem el discurs de la manera que ens sembla millor, i sempre després de tenir en compte:

i) El conjunt de creences que els interlocutors compartim (sobre la realitat cultural, la identitat dels dialogants, el lloc, el moment...). Bustos (1986, 30, 33) l'anomena base comuna (B_c).

ii) El conjunt de creences que jo, el parlant, assigno al meu oient (puc evidentment equivocar-me i construir la meva argumentació de manera errònia): C_n per a Bustos, C_p per a nosaltres.

iii) El context sobre el qual he d'actuar.

LES PRESSUPOSICIONS

Del conjunt de creences compartides, en sobresurten unes de molt interessants, que han arribat a ser anomenades "el taló d'Aquil·les de la Lingüística": les pressuposicions.

Frege (1892) va formular la pressuposició lògica, i després altres autors (Ducrot (1972), Karttunen (1973), Leech (1974) etc) han estudiat la pressuposició semàntica (condició de bivalència d'un enunciat). Però per a Stalnaker (1974) existeix una altra mena de pressuposició, la pragmàtica, que és la *condició sine qua non* de l'adequació d'una frase a un context. El parlant l'ha de creure i ha de tenir el convenciment que l'oient està reconeixent que ell la creu. Si representem les pressuposicions pragmàtiques amb >>, trobem que les podem formular així:

- (4) Va ser en Jaume qui va besar la Mercè
- (4) >> (5)
- (5) Algú va besar la Mercè

Si (5) no fos una pressuposició de (4), quelcom que creu el parlant i que té el convenciment que el seu oient també sap, hauria dit (6)

- (6) En Jaume va besar la Mercè

per altra part molt més directa.

Alguns estudiosos de les pressuposicions defensen que aquestes es mantenen encara que neguem l'enunciat que les genera.¹ Fem-ho amb (7) i ho veurem.

- (7) Ruiz Mateos agraeix l'ajut de l'Opus
- (7) >> l'Opus l'ha ajudat

tant si ho agraeix com si no, l'Opus l'ha ajudat.

LES IMPLICACIONS

A part d'aquestes inferències anomenades pressuposicions hi ha dos tipus més d'implícacions, de coses comunicades sense ser dites. Les ha estudiades a bastament Grice (1967),² que les ha dividides en dues classes: les conversacionals i les convencionals.

a) Les *conversacionals* són implícacions derivades del convenciment que hom observa uns principis generals de cooperació, és a dir, que els participants en una conversa pretenen que aquesta tingui èxit, tiri endavant. L'oient parteix de la base que

(1) Per a la qüestió de la negació interna i externa, vegeu BUSTOS (1986, 87-88).

(2) Podeu trobar la teoria griceana sobre els Principis Conversacionals en COLE & MORGAN (1975).

---

el seu interlocutor respecta unes màximes aplegades sota el que Grice anomena principi cooperatiu, i que guien la seva conversa amb consells com aquests:

“No diguis allò que creus fals”	QUALITAT
“Dóna una contribució tan informativa com et sigui possible”	QUANTITAT
“Digues coses pertinents amb la situació concreta”	RELLEVÀNCIA
“Sigues breu, ordenat i gens ambigu”	MANERA

Si ens comuniquen

(8) El vestit és blanc

nosaltres creiem que

(8) +> Tot el vestit és blanc

per la màxima de
quantitat

Si ens demanen:

– Era la més important?

i contestem:

– (9) Era molt/força important

(9) +> No era la més important

per quantitat

Amb ‘força’ i ‘molt’ podem jugar amb les implicacions escalars de la màxima de quantitat (Levinson 1983, 133), que actuen amb termes lingüístics que se situen dins d’una escala de valors, com podria ser [importantíssim, molt important, força important, important, una mica important, gens important].

Un altre exemple:

– No ha vingut en Joan?

– (10) És dimecres

(10) +> (a) Els dimecres no ve

o (b) Els dimecres ve més tard

per rellevància

Altrament (10) no hauria estat cooperativa.

Si algú ens explica

- (11) L'Aleix pegà a en Joan i el Joan l'ofengué
(11) +> Primer l'Aleix pegà a en Joan
+> Després en Joan l'ofengué per manera

Ben al contrari d'allò que seria més normal.

Totes aquestes màximes poder ser respectades o bandejades. De fet, sovint les ignorem intencionadament. Fixem-nos en un diàleg dels germans Marx en *Grouxo i Chico, advocats* (1989, 8), on un client demana a Grouxo que cerqui l'amant de la seva dona.

- (12) Sr. Jones: ... Vaig casar-me amb la meva dona en secret.
(13) Grouxo: Que s'hi va casar en secret? Vol dir que no li ha dit res?
Així no m'estranya que surti amb altres homes.

- (12) >> el senyor Jones s'ha casat
>> existeix la senyora Jones.

Per màxima de rellevància i quantitat:

casar-se 'en secret' +> els dos cònjuges sols.

No és una proposició ambigüa des de cap punt de vista. Però, malgrat tot, en Grouxo pren com a implicació

'en secret' +> sense que ningú ho sàpiga

tractant el verb 'casar-se' com qualsevol altra de les activitats del senyor Jones (pintar, escriure, fugir...). I en el 'ningú' inclou la mateixa senyora Jones. Fa palès que 'en secret' té diverses interpretacions segons qui participi en l'acció. Grouxo no hauria pogut fer la seva falsa implicació si el senyor Jones hagués dit:

La meva dona i jo ens vàrem casar en secret

Però la gràcia de l'humor dels germans Marx rau precisament a trobar les petites escletxes que té el llenguatge, i sobretot les frases fetes.

En les expressions iròniques també ens saltem alguna màxima. Imaginem-nos que un company nostre acaba de fer un pas en fals, ha tingut un fracàs personal que tots coneixem, i un de nosaltres diu:

(14) Ets més llest que l'Einstein

Evidentment ha bandejat la màxima de qualitat, perquè ha dit quelcom que no creu que sigui veritat. Però la frase haurà estat entesa pels seus oients com

(14) +> No ets massa llest per rellevància

Algú que no comparteixi l'experiència del daltabaix personal del personatge ho pot interpretar d'una manera completament contrària, sense afegir-hi el sentit irònic

Ets un individu molt llest per quantitat

b) Les *convencionals* van lligades a uns ítems concrets per convenció encara que no formen part del significat sedimentat de les paraules. Les generen mots com 'tampoc', 'encara que', 'fins i tot', 'en canvi'...

(15) És agradable, però tossuda

'però' ||- (16) les persones agradables no són tossudes.

Si no hagués volgut comunicar (16) hauria pogut usar (17).

(17) És agradable i tossuda

que no fa inferir (16).

Mirem ara com lligaríem en un diàleg la caracterització de les diferents inferències pragmàtiques.

(18) – Em sap greu que els demòcrata-cristians i els liberals espanyols no hagin aconseguit encara un consens.

(19) – Jo, en canvi, sóc militant d'esquerra.

- (18) >> Hi ha demòcrata-cristians a Espanya
 >> Hi ha liberals a Espanya
 >> Els dos grups polítics poden fer un consens
 +> Els dos grups han provat de consensuar rellevància
 +> Els dos grups tenen punts de desacord i d'acord
 +> A mi m'hagués agradat que consensuessin rellevància
 'encara' ll- Poden aconseguir-ho en un futur qualitat
- (19) >> Existeixen militants d'esquerra
 +> Existeixen militants de dreta qualitat-escalar
 +> Jo no sóc de dreta
 'en canvi' ll- tu ets de dreta

LA DEÏXI

Un altre aspecte que no oblida la pragmàtica és la deïxi, o més concretament, els termes deíctics. És a dir, aquelles paraules que tenen una funció 'apuntadora' del context, aquells mots que ens n'indiquen quelcom. Lyons (1977, 637) la definia com la localització i identificació de persones, objectes, esdeveniments, processos i activitats sobre les quals parlem. Montague (1974) defensava que la deïxi era un àmbit d'estudi propi de la pragmàtica. Els termes deíctics són:

– Els articles definits
el barber s'ha mort

Si usem 'el' ha de ser perquè els interlocutors coneixem bé de quin barber parlem, només hi ha un individu que pugui ser reconegut per nosaltres com 'el barber'.

– Els pronoms
 en Joan va venir i *ell* va fer foc

El fet d'usar 'ell' en la segona frase, en català, indica que hi hem canviat el subjecte, cosa que no passa en altres llengües que exigeixen el pronom encara que estigui ja especificat amb anterioritat.

-
- Els demostratius i vocatius
  - Els adverbis de temps i lloc
- aixeca't ara!

on 'ara' és diferent per a cada moment en què sigui usada la frase, essent sempre el moment de l'enunciació.

Tota l'organització deíctica es construeix a l'entorn d'un punt zero, que és el lloc i el moment en què es troba el parlant. Ell servirà aquest privilegi mentre parli. En el moment que escolti haurà deixat el seu lloc al nou parlant, de la mateixa manera que ho fa amb el 'jo'.

En algunes situacions s'esdevé un *desdoblament deíctic*, el parlant no és el locutor, qui parla no és el subjecte de l'oració que enuncia. Per exemple, en el teatre, quan un actor fa el seu personatge pren el 'jo' a aquest, però no l'és pas.

La cultura oral popular ho fa semblantment. Si enunciem un enigma com aquest dels *diners* (Millà 1979, 69):

Sóc per l'home tan precís
com el pa de cada dia.
Sóc son bé i sa alegria,
vaig amb ell sens prejudicis.
Sóc l'origen de sos vicis
i de la nit en faig dia.

qui el diu no és pas el subjecte d'allò que diu, de les oracions. En serà l'emissor però no el locutor (Eco 1976, 176).

Levinson (1983) considera també com a aspectes que interessin a la pragmàtica els actes de llenguatge, les relacions entre significat i força, i les connexions entre locutor i context.

Vegem ara tres mostres de la pràctica verbal en les quals pot aplicar-se l'anàlisi pragmàtica amb força resultats.

En primer lloc, observem un parell d'enigmes que operen de manera diferent pel que fa a les seves inferències.³

És molt important per als enigmes presentar-se de manera obscura, amb un cert grau d'ambigüitat; per això tots solen vulnerar la màxima de manera per principi. Però és que a més d'això, n'hi ha que respecten tant els principis conversacionals que fins i tot ens desmunten les falses inferències que puguem fer-hi, per exemple:

A No és càntir ni font
B i es té a la mà quan raja

El porró

(3) Sobre el funcionament pragmàtic de les endevinalles, vegeu BASSOLS (1990).

El parlant sap perfectament les implicacions que derivarem de B

- B +> pot ser una font
- +> pot ser un càntir
- +> pot ser un porró...

I en A se'ns avança i ens anul·la les que no ens convenen.

D'altres són molt més complexos, com aquest del *sol*:

- A No és espelma i crema molt,
- B camina pel pla i la serra,
- C el pots amidar amb un pam,
- D i és molt més gran que la terra.

- A₂ >> crema
- +> (a) és una espelma   que A₁ anul·la.
- (b) és una llar de foc
- (c) és una foguera
- (d) és el sol ...

- B +> té cames (que podem anul·lar per personificació)
- +> es pot bellugar per ell mateix
- +> pot ser en el pla
- +> pot ser en la serra

- C +> puc amidar-lo (no pas a ell)

+> és de la mida d'un pam (que és completament fals, ací l'enigma usa un recurs retòric, la metonímia, per substituir l'astre sol per la imatge que nosaltres en tenim des de la terra).

- D >> la terra és gran

Les inferències falses que fa generar l'enigma a partir de l'enunciat C són degudes al seu interès per la creació d'un ambient paradoxal amb D:

el pots amidar tot i que és més gran que la terra

Un altre món en el qual es pot aplicar aquesta mena d'anàlisi és el món del llenguatge polític. Ho farem concretament en uns eslògans electorals. La coalició Iniciativa per Catalunya ens aconsellava en les darreres eleccions:

(19) No t'hi conformis

(19) >> pots conformar-te amb allò que hi hagi sota 'hi'
'conformar' >> hi ha *quelcom* que no funciona

Aquí ens està permès de ficar tot allò que puguem trobar inadequat en el nostre entorn. L'enunciat ja s'ha ocupat de pronominalitzar-ho per a nosaltres amb 'hi'. L'emplenarem amb allò que ens suggereixi, amb *quelcom* que connecti amb les nostres preocupacions o desigs: l'atur, els impostos, la injustícia, els serveis defectuosos, la situació de la dona... D'aquesta manera, l'enunciat és particularitzat, com si fos fet a la mida de cada un de nosaltres.

No és, per tant, estrany que aquest recurs sigui emprat també per una altra formació política, el CDS, amb

(20) Capaços de fer-ho

(20) >> s'ha de fer alguna cosa

+> alguna cosa no ha estat fetat fins ara

rellevància

+> hi ha gent incapaç de fer-la

rellevància

i a sota de 'ho' poseu-hi el que us vingui bé: mili de tres mesos, més sensibilitat ecològica...⁴

Els enunciats publicitaris també responen bé a la nostra formulació, ja que controlen perfectament tots aquests recursos. Un anunci de *Campsa* ens ofereix el següent:

En la imatge tenim un home d'una tribu aborigen. Les seves eines són una maça, un bumerang, dues llances rudimentàries; i el seu vestit, un tros de cuir lligat amb un cordill. Aquests elements visuals el situen en una tribu de formes culturals molt primitives, ocupada en activitats primàries com la caça o la pesca. En poques paraules, és un home allunyat del progrés tal com nosaltres l'entensem. Un enunciat acompanya la part gràfica:

(21) Sempre hi haurà algú que no necessiti
el Telèfon del Consumidor Campsa

(21) >> existeix un telèfon que rep el nom de TCC
>> Campsa es pot consumir
>> hi ha gent que és Consumidor Campsa

(4) Trobareu un altre exemple de l'aplicació de l'anàlisi pragmàtica als eslògans polítics en Bassols (1988).

'algú'

>> hi ha gent que no ho és	
>> qui usa Campsa pot utilitzar el TCC	rellevància
+> gairebé tothom necessitarà el TCC	escalar
+> gairebé tothom usará el TCC	+> usará Campsa
+> algú no usará Campsa	

que per associació amb la imatge produeix una identificació entre el personatge de la fotografia i 'algú'.

+> ell no necessitarà el TCC
 +> ell no usará Campsa
 +> *només gent com ell* no usará Campsa

La qual cosa ens porta al missatge final: *Si no uses Campsa és que no saps què és el progrés.*

Fins aquí alguns dels camps en els quals la pragmàtica aporta idees i formulacions noves, o almenys més clarificadores. No fóra estrany que passés igual en l'anàlisi de les converses telefòniques, les dites populars, els anuncis periodístics, les tanques publicitàries, els diàlegs educatius, les sentències judicials..., i en molts altres àmbits on el diàleg és el nucli de funcionament i intercomunicació.

Victòria Camps denunciava, a les acaballes de la dècada dels setanta, que la pragmàtica era la parenta pobre de la lingüística, i Lozano i d'altres insistien, ja en els anys 80, que «Les unitats de la interacció verbal no seran els enunciats, sinó els actes que promouen transformacions en les relacions intersubjectives. Això ha revaloritzat la pragmàtica, que havia estat la parenta pobre dels estudis semiòtics».

La situem on la situem, ja sigui entre els estudis lingüístics o entre els estudis semiòtics, avui, ja en el 1990, pocs estudiosos del llenguatge gosarien aplicar el qualificatiu de pobre a una disciplina que va endavant amb força. La nova perspectiva pragmàtica ha ofert i oferirà eines metodològiques que poden interessar tant als analistes del discurs com als dels elements retòrics, tant als sociolingüistes com als filòsofs del llenguatge.

Maria Margarida Bassols
Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- AUSTIN, J. L. (1962): *How to do things with words*. Clarendon Press. Oxford.
- BASSOLS, M. M. (1988): *S' ofèn qui vol*. El Món, C-n3. N. 318 pp. 24-25.
- (1990): *Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.
- BROWN, G. & YULE, G. (1983): *Discourse analysis*. University Press. Cambridge.
- BUSTOS, E. (1986): *Pragmática del Español*. U.N.E.D. Madrid.
- BÜHLER, K. (1934): *Sprachtheorie*, Fischer. Stuttgart.
- CAMPS, V. (1976): *Pragmática del lenguaje y filosofía analítica*. Barcelona.
- COLE P. & MORGAN, J. L. (1975): *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*. Academic Press. Nova York.
- DUCROT, O. (1972): *Dire et ne pas dire*. Hermann, París.
- ECO, U. (1976): *Signo*. Labor. Barcelona.
- FREGE, G. (1892): *Ueber Sinn und Bedeutung*. Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, n. 100.
- GRICE, H. P. (1957): *Meaning*. En Strawson, P. (1971): *Philosophical Logic*. University Press. Oxford.
- (1967): *Logic and Conversation*. En Cole & Morgan (1975).
- HYMES, D. (1964): *Language in culture and society*. Harper and Row. Nova York.
- JAKOBSON, R. (1963): *Essais de linguistique générale*. Minuit. París.
- KARTTUNEN, L. (1973): *Presupposition of compound sentences*. Linguistic Inquiry, 4. [-n].
- LEECH, G. (1974): *Semantics*. Penguin Books. Harmondsworth.
- LEVINSON, S. (1983): *Pragmatics*, Longman. Nova York.
- LOZANO, J. - PEÑA-MARÍN, C. & ABRIL, G. (1982): *Análisis del discurso*. Cátedra. Madrid.
- LYONS, J. (1977): *Semantics 1 & 2*. University Press. Cambridge.
- MALINOWSKY, B. (1923): *The problem of meaning in primitive languages*. En Ogden i Richards, *The meaning on the meaning*, pp. 296-336. Routledge and Kegan Paul. Londres.
- MARX, Groucho i Chico (1988): *Flywheel, Shyster, and Flywheel*. Random House Inc. Traducció catalana (1989) ed. Columna, Barcelona.
- MILLA, ed. (1970): *1.000 endevinalles catalanes*. Barcelona.
- MONTAGUE (1974): *Formal philosophy: Selected papers*. New Haven. Yales, University Press.
- MORRIS, C. (1938): *Foundations of the Theory of Signs*. En O. Neurath, R. Carnap & C. Morris (eds.): *International Encyclopedia of Unified Science*. Chicago University Press.

-
- MORRIS, C. (1946): *Signs, Language and Behaviour*. Empro la traducció citada per Rigau i feta per Losada, Buenos Aires, 1962.
- RIGAU, G. (1981): *Gramàtica del discurs*. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra.
- SAUSSURE, F. (1916): *Cours de linguistique générale*. Payot, Paris.
- SEARLE, J. R. (1969): *Speech Acts. An essay in the philosophy of Language*. University Press. Cambridge.
- STALNAKER, R. C. (1974): *Pragmatic Presupposition*. Semantics and Philosophy. University Press. Nova York.
- WITTGENSTEIN, L. (1953): *Philosophical Investigations*. Blackwell. Oxford. Traducció catalana (1983) de J. M. Terricabras. Ed. Laia.

